

Andreas Conrad Werner

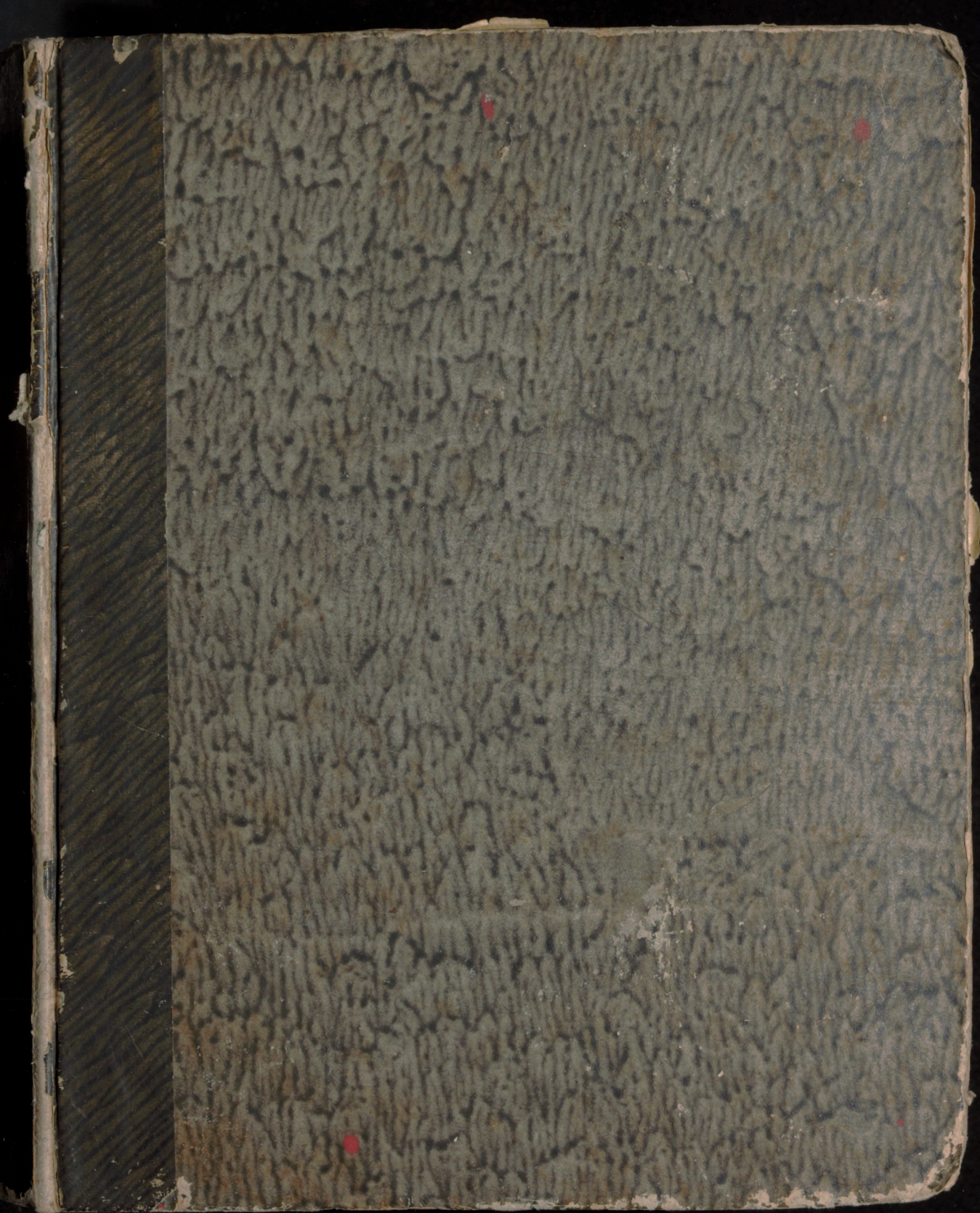
**Perush shel nedarim i. e. De Votis Veterum Israelitarum Ex Antiquitate Judaica
Explicatis Exercitatio Varia V. et N. T. Loca Illustrans Qua IV. Lectissimorum
Juvenum Gymnasii Nostri ... A.R.S MDCCXXXVII. ... clementer annuente
habendas ...**

Stadae: Litteris Erbrichianis, 1737

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn829366229>

Druck Freier Zugang

109

Fa - 1092 (109)

כע"ה
פרוש של נרו"ם:
i. e.

DE VOTIS
VETERUM
ISRAELITARUM
EX
ANTIQUITATE JUDAICA
EXPLICATIS
EXERCITATIO

VARIA V. ET N. T. LOCA ILLUSTRANS
QUA
IV. LECTISSIMORUM JUVENUM GYMNASII
NOSTRI SUPERIORIS ORDINIS CIVIUM
ORATIONES VOTIVAS

Die crastino hora a meridie II. A. R. S clobcccxxxvii.
Divino Numine clementer annuente
habendas

Decenter significat

Ac ut his terrarum nostrarum Proceres

Patres utriusque Ordinis Conscripti

Litterarum & rei Scholasticae Mæcenates Patroni

Fautores ac Musarum cultores

Clementer benigne & benevole interesse velint ea qua par est
observantia atque pietate rogat

M. ANDREAS CONRAD. WERNER

Gymnaf. Stadenfis RECTOR.

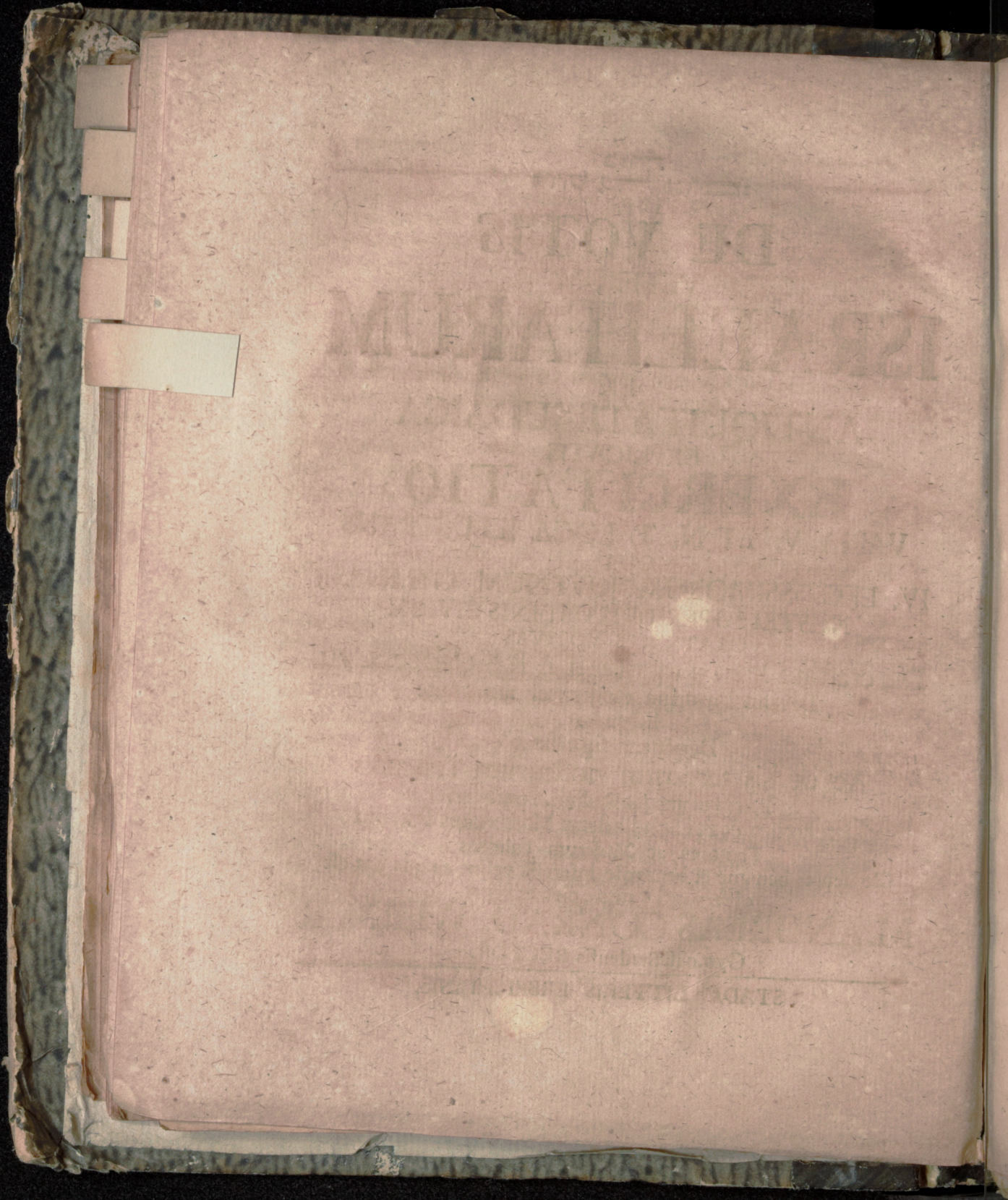
STADÆ LITTERIS ERBRICHIANIS,

6.

7.

8.

2

Conspectus.

§ 1. Votorum existentia probatur. § 2. Quid vota? § 3. Divisio votorum, in prohibentia, & consecrantia. § 4. In licita, & non licita. § 5. Votum concipiendi formulæ. § 6. Voti objectum. § 7. Subjectum, quod votum poterat concipere. § 8. Solvi iterum poterant a votis. § 9. Impia Judæorum sententia, vota leges divinas solvere. § 10. Inde explicantur verba Matth. 15, 6. § 11. Pontificiorum vota monastica in his non inveniunt præsidium. § 12. Conclusio.

§ 1.

Nunc fere voti nostri, quod, anno jam præterito, pro salute vestra nuncupavimus, facti sumus compotes, dum vos terrarum nostrarum Proceres, Patres U. O. Conscriptos, & Musarum, optimarumque artium Mæcenates, & amicos, mox sospites, salvos atque florentes conspicere speramus in Musarum nostrarum castris congregatos, & omnis generis bonis a supremo numine abunde cumulatos; pro quibus summis beneficiis Deo immortalis, nos totos ei consecrantes, humillimas agemus gratias. Et hoc ipsum est, quod nobis in præsentis subministravit occasionem, pauca quædam scribendi, de votis Israëlitarum, quænam illa fuerint, & quid in illis secundum legum divinarum præscriptum fuerit observandum; præsertim quia multa sanctissima oracula commode inde illustrationem petere possunt. Fuisse olim tempore veteris fœderis vota quædam, quæ divinis continebantur legibus, neminem unquam dubitaturum esse confido, qui verba illa, quæ in divinis sacrarum litterarum monumentis reperiuntur (a), accurate cogitateque secum volvit in animo, & diligentissime perpendit. In his enim partim votorum sponsiones, quibus Deo obligari debeant, partim vota ipsa, quæ nunquam solvenda, sed Deo immortalis sancte tribuenda, luculentissime perscripta extant.

A 2

§ 2.

(a) Levit, 27, 2, sqq. Num, 30, 3, sqq. & Deuter, 23, 21.

§ 2.

Videamus autem, priusquam digrediamur ad singula votorum momenta, vim naturamque voti in communi, ne cum referenda sint ad eam nobis omnia, labamur errore sermonis, ignoremusque vim sermonis ejus, quo jura nobis rei ipsius definienda sunt. Est itaque votum nihil aliud, quam sponsio, pœnis promissisque interpositis facta, qua homo, ad aliquid vel faciendum, vel omitendum, ut hoc ipso divinum numen amplissimo honore, ac debita laude afficiat, Deo supremo omni obligatur religione; unde conficitur, vota Israelitarum actiones fuisse religiosas, quibus sancte promittebant, se aliquid præstituros esse, in peculiarem sanctissimi Dei cultum, atque honorem.

§ 3.

Et hæc Israelitarum vota duas specie differentes partes completuntur; una est, quæ נררי איסר & altera, quæ נררי הקדש proprio & certo vocabulo appellantur (b) נררי איסר s. vota prohibentia interdictiones erant, quibus homines, proposita pœna sibi ipsis interdicebant usu necessario rerum, quæ alias legibus divinis, hominumque more & institutis concedebantur. Hæc diligenter, & clarius enodata exposuit MAIMONIDES, diligentissimus ille antiquitatis legumque Judæorum investigator & scriptor politissimus (c) *Vota in duas, inquit, dividuntur species, prima est, quando quis religione se obstringit, quo minus utatur rebus, quæ alias licite sunt, atque concessæ. Si exempli causa dixerit, me frugibus hujus, vel illius provincie per XXX. dies, aut semper cariturum esse profiteor, aut hac specie ex frugibus hujus seculi, vel frugibus istis utendi me ipsum privo potestate; tunc quacunque ratione sibi bis interdixit, harum rerum usu se prohibuit, quamvis jurejurando non firmaverit. Unde scriptum legitur Num. 30, 3. adstrinxit obligatione animam suam, quia nimirum rebus sibi concessis interdixit. Nec dissimilis est ratio illorum, si dixerit, hoc mihi sit*

- (b) Vid. Maimonides in Jad. chafaka, in Tr. נררי c. i. § 1. & 2. Unde sua depromserunt Pocockius in notis ad portam Mosis, p. m. 414. Reland. in antiquit. p. 361. Schmidius in fasc. Disp. p. 71-80.
- (c) l. c. Cap. 1. § 1. Tom. 3. Jad. chafaka, fol. 14, col. 2.

fit prohibitum, aut hæc mihi minime sunt permiffa; & hæc sunt partes, quas ego vota prohibentia appello. Sed נררי הקדש, f. vota consecrancia, sponfiones erant, quæ fiebant ab Israelitis, omni ratione se obligantibus, vel ad sacrificium, vel aliud Deo supremo gratum atque acceptum præstandum, ad quod faciendum alias non tenebantur legibus. Hæc fusius explicavit idem MAIMONIDES (d) altera, scribit: votorum pars est, quando quis voti religione se ipsum obstringit ad aliquid efficiendum, quod ex lege præstare non tenetur. Si exempli causa dixerit, obligo fidem meam, me faciarum holocaustum pacificum, aut oblationem, aut me hoc jumentum ad holocaustum, aut sacrificium pacificum præbiturum esse. Et qui dicit, en me obstringo! nuncupavit votum; qui autem dicit: en hoc illud est! voti munus sponte offerendum. Votum autem & munus sponte offerendum unius sunt ejusdemque generis, nisi quod vota obligent ad cautionem de illis præstandam, non autem spontanea. Unde hæc in sacris expressa sunt Deut. 12, 17. vota tua quæ vovisti, & spontanea &c. Quæ sunt capita, quibus ego nomen: נררי הקדש f. votorum consecrantium tribuo.

§ 4.

Porro vota erant vel licita, vel non licita, quæ iterum verbis potius Maimonidis (e), quam meis explicare mihi liceat. Quemadmodum vero, ille scribit: lex præcepta nobis dedit de prohibitione ciborum, sic quoque præcepta nobis dedit de votis licitis & illicitis. Nam cum quis dicit, hic panis mihi est vetitus: vel hæc caro mihi est vetita, non licet ei eam comedere. Totum autem hoc in eum finem, ut hoc medio virtutem τῆς ἀντὶστροφίας, vel continentie acquirat, immoderatumque gula suæ appetitum refrænet. Hinc dicunt: נררי שייג לפרשותי vota sunt sepes separationis, b. e. vite sanctæ, vel abstinentiæ. Ac quandoquidem mulieres proclives admodum sunt ad iram propter affectuum suorum vehementiam, animique impotentiam, si juramenta in ipsarum essent potestate; maxima hinc in œconomia sæpe oriuntur incommoditates, dissensiones, corruptiones, & confusiones, dum hæc ciborum species licita esset marito, vetita uxori, hæc permiffa filia, prohibita vero matri &c. Ea de causa datum hoc jus est patrifamilias in omnibus, quæ emolumentum, vel detrimentum afferre possunt. Vides enim, quod illa Num. 30,

A 3

10.

(d) l. c. cap. 1. § 1. (e) in More Nebuchim, f. Doctore perplexorum, part 3. c. 48. p. m. 497. Edition, Buxtorf.

IO. quæ est propria potestatis, nec maritum habet, eandem, quam vir in votis faciendis potestatem habeat, h. e. illa, quæ neque maritum, neque patrem habet, & pubertatis annos attigit.

§ 5.

Varia quoque interdictionum & stipulationum formulæ apud Israelitas de votis concipiendis erant constitutæ, quibus partim vota licita, partim non licita distinguebantur. Vota licita ad has fere dicendi formulas revocabant: *fruges istæ sint mihi instar oblationis*; aut *en ista sint mihi tanquam oblatio*; aut alter alteri dicebat, *omne quod tecum possem comedere*; *sacrificium futurum esse spondeo* (f.) Vel, *קונם שאני נהנה i. e. Kunam s. res sacrata mihi erit, quidquid utilitatis ad me posset redundare* (g.) Vel: *קונם יין שאני טועם*, quorum verborum hæc est sententiæ: *כוקדש יהיה עלי יין שאני טועם*, i. e. *tanquam res consecrata mihi erit vinum, quod ego vellem gustare* (h); aut: *עולה יהיה שאוכלי לך*, i. e. *holocaustum erit, quidquid ego tecum possem edere* (i) Et quæ sic verbis concepta vota deprehenduntur nuncupantem obligant, quia tali modo vovere non est prohibitum (k). Sed votorum sponsiones erant inanes atque frustranæ, quæ hac fiebant nuncupandi formula: *hæ fruges, aut hæc frugum species, aut id quod comedere possem cum altero, sit mihi instar carnis suillæ, vel vani deorum cultus, & non multo secus; quæ vota ideo non valent, quia rem, quæ non est caro suilla, talem efficere, aut constituere nemo potest* (l).

§ 6.

Varia deinde quoque res erant, quæ in votorum sponsionem cadebant, atque religionem. Alii enim a reliquis hominibus peculiari aliquo vivendi genere ex voti sanctitate electo, quasi segregati, non res suas, sed se ipsos divino consecrabant Numini, quos Nafiræ appellabant, cibi, potus, reliquarumque rerum discrimine a cete-

(f) Vid. Maimon, Tr. Nedarim, c. 1. § 7. (g) vid. Tr. Talmud. Nedarim, fol. 89. col. 2. (h) Berachoth. fol. 51. col. 1. lin. 15. & Rafehi ad h. l. (i) Talmud. Nedarim, fol. 13. col. 1. (k) vid. Maimonid. Nedarim, l. c. c. 1. § 7. vid. Edzardus in Avoda Sara c. 2. p. 292. (l) vid. Maimonid. l. c. c. 1. § 8.

a ceteris separatos; quorum leges, instituta, mores, ac jura MOSES divinus scriptor fusius exposuit. (m). Alii sua capita Deo immortali vovebant, eo pretio, quod sacerdos pro sexus & fortunæ ratione illis imposuerat, redimenda; quod clarius in sacrarum litterarum monumentis his verbis explicatum legimus (n). *Si qui Jehovah vota nuncupabunt, si vovebuntur homines, tantum solvetur, quanti aestimabuntur. Et maris quidem a vicensario ad sexagenarium pretium esto quinquaginta argenti sicli sacri, femina autem triginta. Sin aetas erit a quinque annis ad viginti, pretium esto maris viginti siclorum, femina decem. Ab aetate autem unius mensis ad quinque annorum, pretium esto maris quinque, femina trium argenti siclorum. Supra sexagesimum annum pretium esto maris quindecim siclorum, femina decem. Quod si tenuior erit, qui voverit, quam pro pretio, sistitor ad sacerdotem, qui eum pro ejus facultate censeat!* Deinde præter vota, quibus Israelitæ seipfos, & capita sua Deo supremo devoverunt, alia adhuc usitata erant, ac pervulgata, quibus se ad res, bona, possessionesque suas hujus universi conditori ac conservatori offerendas teneri putabant. Nonnunquam enim domos suas, interdum etiam agros, qui jure hereditario illis obvenerant, religiosos fecerunt, Deoque O. M. consecrarunt. Harum rerum, ut id in sacris relatum legimus litteris, hæc erat ratio (o). *Si quis domum suam Deo consecraverat, eam sacerdos bona fide aestimabat, ejusque aestimatione erat standum; quod si consecrator domum redimere cupiebat, soluta pecunia, & aestimatæ pecuniæ quinta superaddita parte, domum recipiebat. Sin quosdam agrorum suorum Deo voverat, aestimatio fiebat pro ratione seminis, ita ut cori borderi semen efficeret quinquaginta siclos argenti. Si statim ab anno Jubilæi consecraverat, istam observabant aestimationem; sin aliquanto post diem Jubilæum festum, sacerdos argentum ei putabat ad rationem annorum, qui supererant ad Jubilæum annum, ut de ista aestimatione detraberetur. Et quando ille, qui consecraverat, agros redimere cupiebat, adjecta ad istam aestimationem parte quinta, illos restitutos sibi accipiebat (p).*

Præ-

(m) Num. 6. 1. conf. Maim. נזירות op. T. 3. fol. 33. col. 2. (n) Levit. 27. 2, 8. (o) Levit. c. 27, 14. 15, (p) Levit. 27, 16-25.

Præterea & hostias se immolatueros esse voti religione se obstringebant, quæ legibus divinis non erant præfinitæ, sed liberæ, & in cujusque potestate atque arbitrio positæ. Quod si pecus voverat ex eorum genere, e quibus Deo libabantur munera, quidquid ejusmodi Deo consecratum fuerat, id ipsum sacrum erat, nec aliud summitti, neve bonum malo, neve malum bono commutari poterat. Quod si pecus pecore mutatum esset, & id quod mutatum erat, & id, quod cum erat permutatum, sacrum pronunciabatur. Et si im-mundum erat pecus, ex quo Deo immortalis rem divinam facere non licebat, pecus ad sacerdotem ducebatur, qui id bona fide æstimabat, ejusque æstimatio hac in re valebat plurimum; quod si redimere vellet, præter pecuniam æstimatam, quintam solvebat partem voti & promissi sponsor. (q). Ex his facile potest intelligi Jephthæ votum Jud. XI. fuisse certis circumscriptum conditionibus, & limitibus; se nimirum omne illud, quod ipsi victori obviam processisset, aut immolaturum esse DEO, si ita esset comparatum, ut ad sacrificium idoneum esset, & aptum; aut dicaturum divino cultui, in sanctuario nimirum, si vir esset; si femina, ad preces, vini abstinentiam, & vitam solitariam. atque ita *l. c.* per AUT explicandum esset, ut recte observat Kimchius (r); quæ sententia aliis confirmatur exemplis, Exod. 21, 16. 17. conf. Matth. 15, 4. Levit. 6, 3 5. Deut. 17, 9. 12. 2. Sam. 2, 19. 21. Prov. 30, 8. &c.. Nam sacrificium humanum Deo offerre non erat legis divinæ vi permissum, Deut. XII. 30. Nec עולה semper

(q) Vid. Levit. 27, 9 - 13. conf. Reland. Antiquit. p. 360. & Selden. I. N. & G. p. 835. (r) in comment. ad h. l. & in Michlol fol. 15, col. 1. item R. S. b. Melech, in M. J. ad judic. l. c.

per notat sacrificium, sed donum quodcunque, aut donativam oblationem DEO offerendam, ut bene observavit Heinſius; quod ipſum ex 2. Reg. 17, 4. Nehem. X. 38. &c. firmatur. Porro filia Jephthæ l. c. v. 37. ſpatium bimeſtre a parente petiit, ad deſtendam virginitatem; & virgines, Iſraelitarum filiæ l. c. v. 40. quotannis iverunt, ut cum filia iſta Deo conſecrata conſabularentur. Verbum enim לַתְּנוּתָהּ h. l. non ſignificare *plangere*, ſed *enarrare, conſabulari*, patet ex judic. V. 11. ipſi denique ritus, in votis nuncupandis adhiberi ſoliti, tale votum Jephthæ, quo hominem in ſacrificium deſtinaret, non admittunt; & ſi votum voviſſet temerarium, ab illo potuiſſet ſolvi (s).

§ 7

Quinam autem erant, quibus Deo vota nuncupandi permiſſa fuit atque conſeſſa poteſtas? Poterant omnes omnium ætatum, ordinum, mulieres, omnis fortunæ ac loci votorum religione ſe obſtringere, niſi quod filiarum uxorumque vota, quæ in patrum ac maritorum erant poteſtate, ſine illorum ſuffragatione, h. e. voluntatum & animorum declaratione, rata firma & fixa eſſe haud poſſent. Quod ſi enim filia votum nuncupaverat, ſeque religione obſtrinſerat in domo paterna, in pueritia, ſi pater, audito illius voto ac ſponſione, quo minus iſtud faciat, eam non interpellaverit, cuncta erant rata; ſi autem pater, audito illius voto atque religione, qua ſe ipſam obligaverat, ei obſtiterit, tunc omnia illius vota erant irrita. Et ſi nupta

B

ma-

(s.) Plura in utramque partem legi poſſunt in Poli ſynopſi critic. Tom. I. p. 1059 - 1064. Pfeiffer in D. V. p. 346. & in peculiari diſſert. D. V. adjecta p. 1114. ſqq. Schmidius in comment, ad h. l. p. 1046. ſqq.

marito vota hæc susceperat, maritus autem, re percepta, nihil horum infirmaverat, illius ratæ & firmæ habebantur sponsones; si autem maritus, re intellecta, eam, quo minus hæc faceret, prohibuerat, hac ipsâ re exsolvebat, atque irritum pronunciabat votum, quo se uxor obstrinxerat. Sed viduæ atque repudiatæ votum, ea ratione, qua fecerat, ratum erat atque validum (t). Et pater quidem omnia filiæ solvere poterat vota eo ipso, quo illa perceperat, tempore; sed maritus illa tantum irrita pronunciare valebat, quibus animæ afflictio continebatur, quæque ad res illas spectabant, quæ inter maritum & uxorem versabantur (u). Sic enim scribit *MAIMONIDES* (w): *Omne filiæ votum atque iusjurandum dissolvere potest parens, quocumque die audit, quia dicitur Num. 30, 6. Si eo audito pater eam prohibuerit, omnia ejus vota & religio, qua se ipsa obstrinxit, irrita sunt. Sed maritus non poterat tollere, aut irrita esse jubere, nisi illa vota & Sacramenta, quibus promittebatur afflictio animæ, aut quæ pertinebant ad res, inter illum & illam intercedentes (x); exempli causa, si sacramenti, aut voti*

spon-

(t) Num. 30, 4 - 16. vid. fufius differentem Maimonid. in Tr. Nedarim c. XI. & c. XII fol. 29. col. 2. sqq. Mischna Tr. נדרים c. X. thef. I. sqq. Edzard. inversion. Tr. Avoda fara c. 2. p. 297. (u) vid. Talmud. Tr. נדרים c. XI thef. XI. (w) Tr. נדרים c. 11. §. I. oper. jad chafaka fol. 30. col. 2. (x) conf. celeph Mischna ad Maimonidis l. c.

sponsione se obligaverit, quod fucare, aut mundo muliebri se exornare nolit, quia Num. 30, 17. precipitur: atque hæc quidem sunt instituta, quæ Mose Jehova tradidit inter maritum, & uxorem.

§ 8

Sed & alii, præter filias & uxores, ex Judæorum institutis a majoribus acceptis, votorum solvi poterant sponsionibus. Quod si enim homo de sua decesserat sententia, ac illum voti sui, atque consilii pœnituerat, re cum doctore, aut tribus aliis e populo, si doctor ibi nullus aderat, communicata, eorum sententiis stipulatione sua poterat absolvi. Hæc ex Maimonide discimus, qui rem ita explicatam posuit ob oculos (y): Qui votum nuncupavit, pœnitet autem eum hujus voti sui, sapientem, seu Doctorem adeat, quo ab illo voti istius solvatur sponsione. Et quemadmodum a jurejurando, ita etiam a voto absolvent; nemini vero, nisi sapienti, seu Doctori præclaro hæc permissa est potestas, aut tribus e plebe, & litterarum expertibus, si in illo loco accidat, ubi non est doctor: & eadem lingua, qua a sacramentis, solvunt etiam a votorum promissionibus (z). Quanam porro dicendi formula votorum suorum religione soluti sint judæi, docet R. Mosche Mikkozi (a): ille, qui jure-

B 2

jurant

(y) In Tr. Nedarim c. IV. §. 5. sqq. (z) vid. כסף משנה ad l. c. Maimonid. & conf. wulferi theriaca judaic. p. 187.
(a) in sepher Mizvoth gadol hilcoth schevuoth, fol. 70. col. I.

jurando aut voto, inquit, se obstrinxerat, ad illustrem
 & magna fama doctorem, aut, hoc ibi non reperto,
 ad tres e plebe se contulit, illisque exposuit jusjurandum
 suum, ac votum, seque aliquid, cujus eum nunc pœni-
 teat, fecisse fassus est; quo factò doctor; aut trium horum
 princeps ita eum alloquebatur: num te itaque facti
 piget? cui respondebat: nullo factum, & hujus rei
 ago pœnitentiam! ad hac respondebat: te itaque vinculis
 sacramenti & voti relaxo, & omnia tibi remitto (b).

§ 9. Neque etiam hoc loco erit prætereunda impia judæo-
 rum opinio, qua vota, quæ tamen erant sponfiones, homi-
 num arbitrio permiffæ, divinis legibus longe præponunt,
 & propter illa, ut rata maneant & fixa, divini numinis vio-
 lare præcepta, integrum esse atque permiffum arbitran-
 tur. Sic enim mentem suam aperit MAIMONIDES (c):
 ומפני מה נדרים חלות על דברי מצוה ושבעות אין
 חלות על דברי מצוה: i. e. *Votum plus auctoritate valet, quam lex,*
non autem jusjurandum.

§ 10. Et hoc ipsum est, propter quod jam olim divinus
 ille foter Christus, qui salutem hominum generi dedit, &
 omnes restituit in libertatem, exprobrando in illos invec-
 tus est Matth. 15, 6. vestro instituto Dei præceptum rescidistis.
 Nimirum lex divina, sine qua nec civitas nec gens, nec
 hominum universum genus stare, nec rerum natura omnis,
 nec

(b) conf. Bechai comment. in legem f. 186. col. 2. Talmud;
 chagiga f. 10. col. 1. sepher. Mizvoth. Gadol. f. 69. col. 4.
 Schylchan. Aruch, Jore Dea N. 228. § 1. & Eisenmenger.
 entd. Judenth. T. 2. p. 489 - 495. (c) in Tr, Nedarim. C. 3.
 § 7. sqq.

nec ipse mundus potest, jufferat ac imperaverat, ut liberi parentes suos pie colerent, ac venerarentur, illorumque, si senectute confecti, summa egestate pressi, & ad ea, quæ ad quotidianum cultum & victum pertinent, manibus suis paranda, infirmi & debiles facti essent, rationem haberent, illorumque inopiæ, quantum fieri posset, succurrerent. Ab hac cura atque molestia filius apud judæos se liberaturus, poterat ex majorum institutis & ritibus votum nuncupare, se omnia illa, quibus parentum inservire posset commodis, Deo in posterum esse consecraturum; ita ut hæc, quibus patris aut matris egestatem ac indigentiam adhuc sustentasset, קרבן s. oblatio postea evaderent: qua voti sponsione obstrictus, hac lege solutus existimabatur. Et harum stipulationum hac plerumque utebantur formula:

: אבא על פי אבא i. e. sacrata res erit, quidquid ego cibi para-

rem ori patris mei(d); quæ verba clarius exposita ita proponit BARTENU-

RA (e): הקדש יהא כל מרר שאני עושה מלכוא על פי אבא

: כלומר שלא יוכל אבא ליהנות ממעשה ידי אינו יוכל להפר

i. e. qui spondet, omne quod a me fieri potest, sit consecratum, ne veniat in os parentis mei, h. e. ne possit pater commodum percipere ex operibus manuum mearum; non potest votum rescindere. Unde eleganter illustrari possunt verba

Christi difficilia Matth. 15, 5. Marc. 7, 11. ὑμᾶς δὲ λέγετε, ὅς αὐ εἶπη τῷ πατρί, ἢ τῇ μητρί, Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμῶ ἀφελήσῃς; quorum hæc est sententia: vos Pharisei dicitis, si quis patri suo, matrive dicat, spondeo קרבן s. rem sacratam illud esse futurum, quo tu commodum ex me posses percipere; illum ad præstandum hoc obligatum atque obstrictum esse (f). Quam sententiam & auctor N. T. Syriaci suo confirmat suffragio, qui verba nostra sic interpretatus est:

B 3

Quic-

- (d) vid. Mischnajoth in Tr. Nedarim, C. XI. thes. IV. & conf. Maimonid. ad h. l. R. Nisfim in Nedarim. fol. 85. col. 1. Talmud Nedarim, fol. 89. col. 2. (e) in comment. ad Mischnæ I. c. (f) Supplenda enim est ex simili Talmudi-

Quicumque dixerit patri aut matri, oblatio mea est id, unde utilitatem a me capias.

§ 11. Et hi sunt ritus atque præcepta, quibus vota Israelitarum continebantur. Illi quidem, qui a pontifice Romanorum maximo, cœtus sui capite atque principe, nomen Romanensium traxerunt, ex istis, ad vota sua monastica corroboranda & stabilienda, firma sibi adjumenta propugnacula atque præsidia quærere & comparare sustinent (g). Sed illi causa sua cadunt, quia male rem suam gerunt, & non, quemadmodum oportet, agunt. Pleræque enim veteris fœderis votorum sponsiones cerimonis tantum continebantur, & ad illam pertinebant legem, quæ sacræ religionis cerimoniarum jus mandabat, & dudum est abrogata. Nec ulla cultus divini, aut actionis Deo O. M. gratæ atque acceptæ species adferri posse videtur, post antiquatas veteris fœderis leges, ad res civiles & cerimonias cultus divini spectantes, ad quam, etiam sine voti religionis inventu, præstandam mortalium genus non sit obligatum. Deinde his non affingebatur opinio cultus, meriti, atque necessitatis perveniendi ad salutem, in omne ævum duraturam, ut faciunt illi, qui Romanensium castra sequuntur. Denique nec tempore novi fœderis res ista ullo S. litterarum testimonio, aut ullo exemplo defendere aut probare potest. Præclare proinde pronunciat B. CHEMNITIUS (h): *in N. T. nec mandatum, nec promissionem, nec exemplum habemus, cultum Dei in N. T. consistere in faciendis votis, nec habemus certum aut expressum verbum, de quibus rebus, & quomodo vota fieri debeant.* Quæ eleganter quoque confirmat divus GERHARDUS (i) *Vota monastica,* inqui-

starum locutione vox: אָסוּר. conf. ad uberiolem hujus loci explicationem, Edzardus in versione Avoda Sara c. 2. p. m. 292-298. Reland. Antiquitat. p. 364. Pocockius in porta Mosis p. 408. sqq. Seldenus de J. N. & G. p. m. 832. sqq. S. Schmidius in fascic. Disput. theol. Disput. 3. p. m. 56. sqq. & Wolfius in curis philologic. ad l. l. c. c.

(g) vid. Chemnitius in Examin. Concil. Tridentin. part. 3. p. m. 47. (h) l. c. part. 3. p. m. 50. (i) in Locor. Theologic. Tom. V. p. m. 407. a. Edit. in fol.

inquiens: ea quidem forma, & sine, quo in papatu hodie fiunt, dicimus esse *ἡ δὲ θεολογική*, nusquam in verbo Dei præscriptam, repugnare libertati Christianæ, derogare Christi merito, obscurare opera divinitus mandata, illaqueare conscientias, esse superstitionis, hypocryseos, & idololatriæ plenissima &c. Siquidem homines illis ad perpetuam virginitatem paupertatem, & obedientiam juxta certam quandam regulam vivendi temere se obligant, sub opinione cultus, & meriti remissionis peccatorum & justitiæ coram Deo, imo etiam cum persuasione, esse hunc perfectionis statum, in quo viventes non sibi solum, sed & aliis per opera supererogationis gratiam Dei, ac vitam æternam promereri possint (k).

§ 12.

Nunc autem instituti nostri jubet ratio, ut memor sim votorum, quæ nostri in præsentī pro salute publica nuncupare decreverunt, non autem votis, ex cerimoniarum ritu, apud Judæos olim pervulgato, susceptis, sed votivis tantum orationibus. Nimirum IV. lectissimi cives Gymnasii nostri, superioris ordinis alumni, hoc novi anni tempore gratum suum animum, gratiarum actione, piisque precibus, erga Deum testari, & pro salute Augustissimi Regis nostri, summorum Procerum, Patrumque, & omnium bonorum, vota facere constituerunt. Primus enim

GE-

(k) conf. e nostratibus Chemnitius l. c. part. 3. p. 1. & in Loc. theol. part. 2. p. 188. Buddeus in theol. Moral. p. 468. Kromayer. system. p. 916. Bechmann ad Olear. Theol. Moral. p. 385. Scherzer. Breviar. Hulfem. p. 723. Danhauer. Christ. p. 779. Heunischius thes. disput. p. 487. Gerhard. l. c. T. 4. p. 291. T. V. p. 407. Brochmand. syst. p. 503. e Reform. Wendelinus System. major. p. 1542.

GEORG. HENRICUS SPERLING, Stadenſis, beneficia, per Chriſti divini hominum liberatoris nati-
vitatem, parva, oratione latina perſequetur. Secundus,

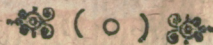
JOH. GERHARDUS GOEBEL, Stadenſis, ſer-
mone latiali explicabit: *annum a divino coronatum*
numine. Tertius

NICOLAUS GODOFREDUS von COELLN,
Neofeldeniſis, carmine, patrio ſermone composito,
laudibus extollet: *maxima illa beneficia, quibus Deus*
immortalis per totum annum omne genus hominum cle-
mentiffime cumulat. Et quartus

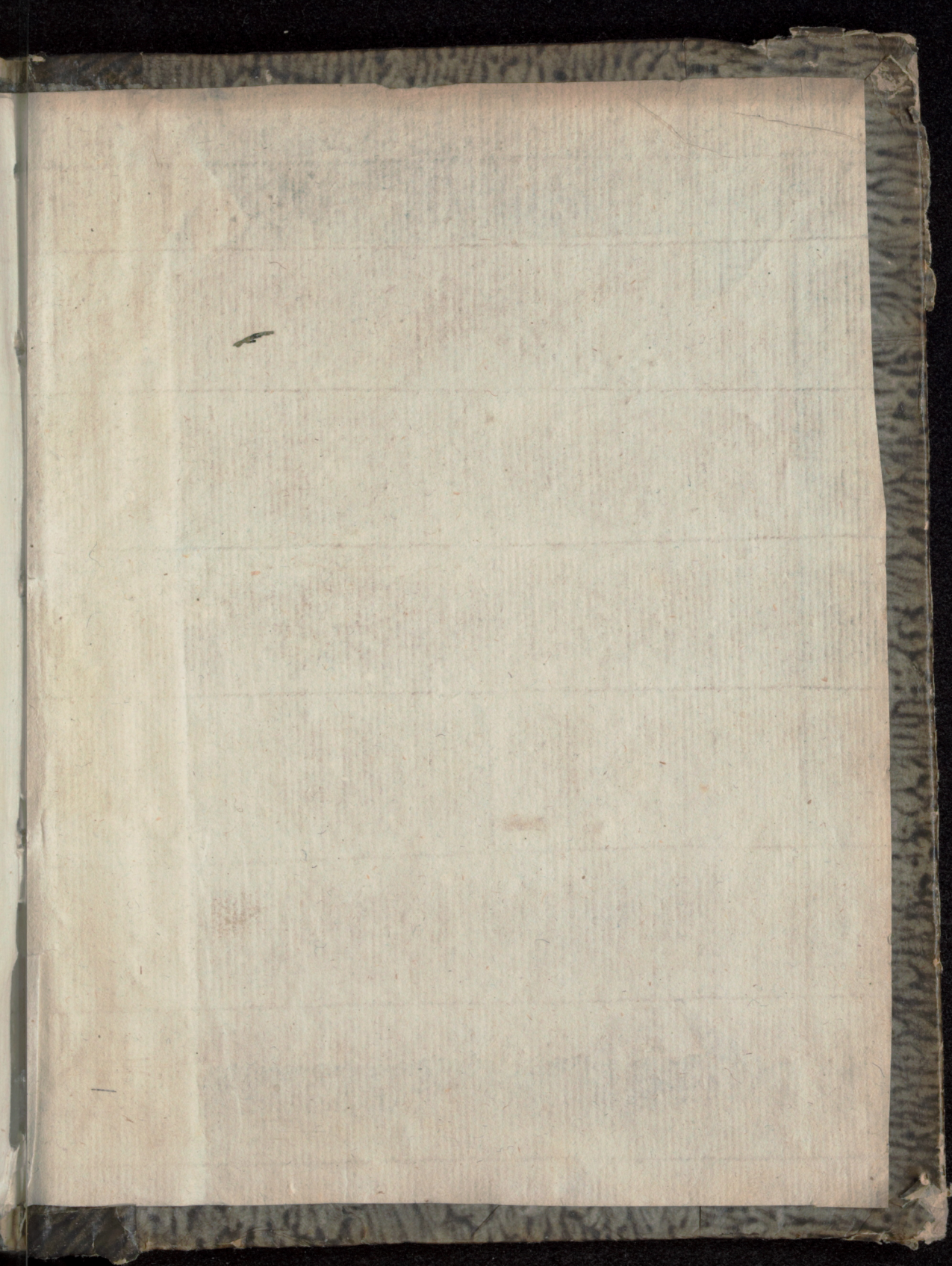
BERNHARD. CHRISTOPH. HEUSER, Hade-
lenſis, aget de *optima & maxime religioſa ratione,*
novum auſpicandi annum.

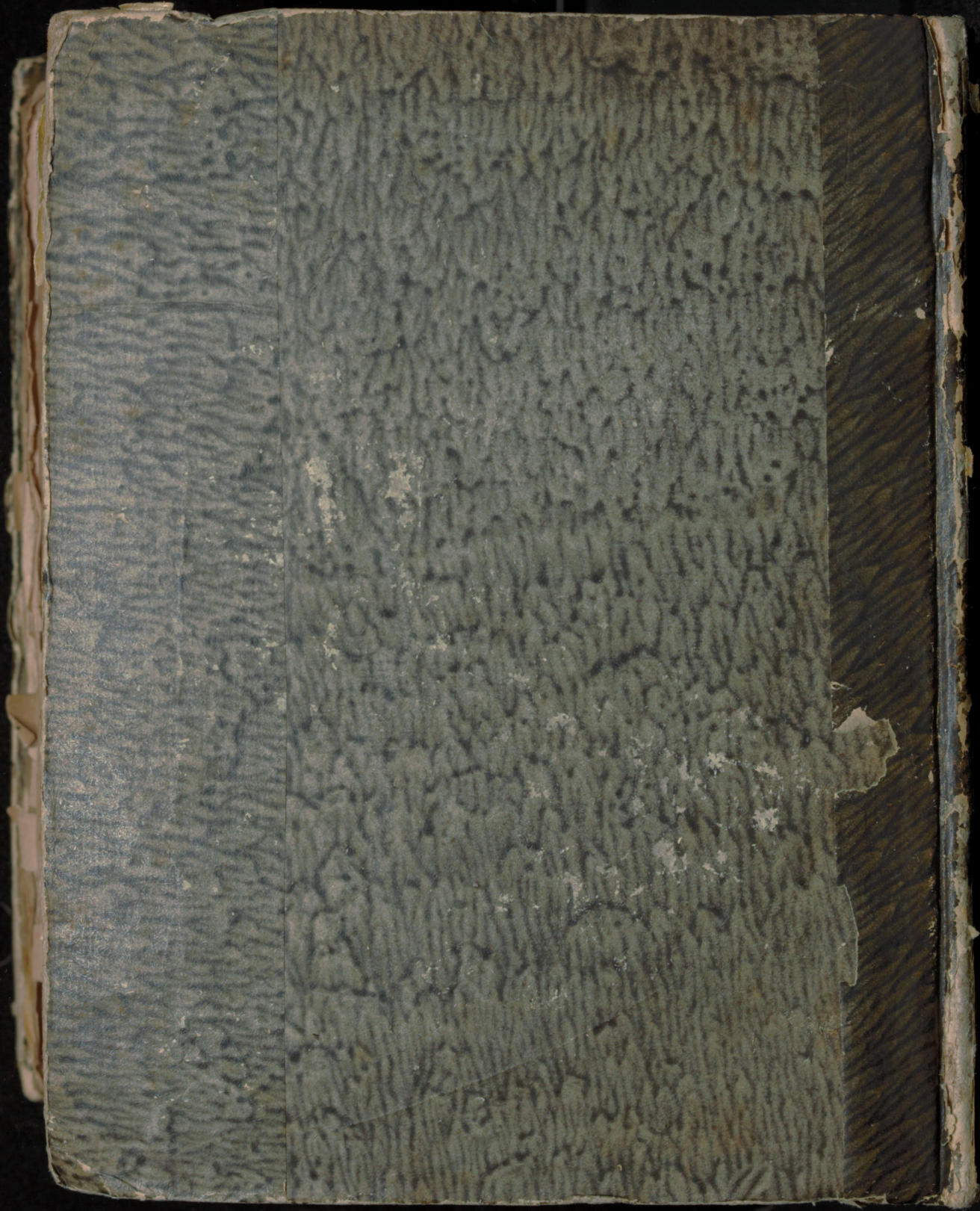
Hos oratores juvenes, craſtina luce V. D.
hora a meridie 2. in Auditorio majori verba fa-
cturos, ut terrarum noſtrarum Proceres, Patres
U. O. conſcripti, rei ſcholaeſticae & litterarum Mæ-
cenates, fautores, ac Muſarum cultores, clementer
benigne, & benevole audire, & benevola ſua
praſentia & reliquis calcar, in virtutis & optima-
rum artium itinere alacrius currendi, velint addere,
omni, qua fieri poteſt, humillima veneratione &
pietate oro atque obſecro.

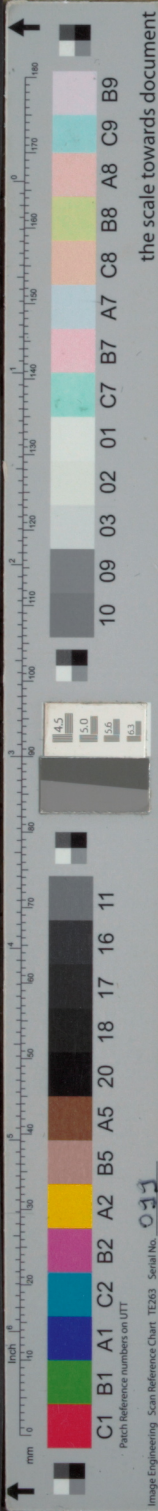
P. P. Stadæ d. 6. Januar. A. R. S. cblcccxxxvii.

the scale towards document

(151)

de synedrii, datis adhuc Sacerdo-
is que stationariis quibusdam a
in tempore tandem fuit sopi-

Cap. 18. & 19. tot. qua unde hau-
adhuc nobis investigare haut licuit.

§. 19.

ula veteris pacti sacrificia, imo sin- *Mystica vi-*
& vestes, Aaron & totus Leviti. *tuum expli-*
spiraverunt sacramenta, ut recte *catio Ju-*
autoritate subnixus divi Pauli *dais usita-*
Custodia Templi, tot sanctioni- *ta.*

io ordinata, sua caruit ratione
ima que rei umbra fuit. Et ex-
fos Judæos, terræ licet, terre-
is cogitationibus affixos, qui sic
cerimonias sacras, minutissimas
& rituum, locorum & tempo-
t rationes, & Philo (e) est testis, &
historia: nisi quod suæ imagina-
ero magis, quam divinæ menti

Totum certe Tabernaculum, o-
asa typum continuisse & similitu-
rerum, satis pro sui acumine in-
Don Isaac Abarbenel, cujus sequen-

רחוק הוא שבאמין שלא היה בזה מסל
ורמו כלל לדבר אחר לפי שהיה על הארץ
ילדים קטנים זכר ונקבה והיה להם בנפשי
ממרח זמן כולם ושבעה נרחיה עליה וכן
מחזלים גביעים בעתורים וקרחים וכן
מסוקדים

T 3